

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ƏDLİYYƏ NAZİRLİYİNİN MÜVAFIQ İCRA STRUKTURU TƏRƏFİNDƏN BƏLƏDİYYƏLƏRİN FƏALİYYƏTİNƏ İNZİBATİ NƏZARƏTİN KEÇİRİLMƏSİNİN TƏHLİLİ

UOT 334.021:35
DOI:10.30546/3006-0346.2024.3.81.0181

KƏMALƏ TALİBOVA
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti,
magistrant

E-mail: t.kemale310@gmail.com

Giriş

Bələdiyyələr üzərində inzibati nəzarət qanunvericiliyə uyğun olaraq qanunvericiliyə əməl olunmasını təmin etmək məqsədilə həyata keçirilir. Bu nəzarət bələdiyyələrə verilən əlavə səlahiyyətlər Ədliyyə Nazirliyinə verildikdə də həyata keçirilir. Bununla belə, inzibati nəzarət qanun çərçivəsində bələdiyyələrin müstəqil qərar qəbul etmə səlahiyyətinə təsir edə bilməz. İnzibati nəzarət prosesinə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada bələdiyyələrin müvafiq komissiyaları cəlb edilə bilər. Bundan əlavə, tədqiqat zamanı xüsusi biliyə, texniki təcrübəyə və digər zəruri məlumatlara malik olan mütəxəssis və ekspertlər müqavilə əsasında cəlb edilə bilər. Azərbaycan Respublikasında bələdiyyələrin fəaliyyətinə nəzarət qanunu, yerli idarəetmə orqanlarının işlərinə effektiv nəzarət və idarəetmənin təkmilləşdirilməsini hədəfləyən bir sıra prinsiplər və prosedurlar əks etdirir. Bu qanun, özəlliklə yerli idarəetmənin məsuliyyətlərini və hüquqlarını təsbit edir, eyni zamanda dövlət orqanları ilə olan münasibətlərini qaydaya salır.

Əsas mövzu

Respublikada demokratik islahatlar həyata keçirilib, xüsusilə yerli özünüidarənin yaradılması və inkişafına diqqət yetirilib. Bura güclü qanunvericilik bazasının yaradılması və Yerli Özünüidarəetmə haqqında Avropa Xartiyası kimi beynəlxalq sənədlərə qoşulmaq daxildir. Bələdiyyələrə işlərində dəstək olmaq üçün nazirlikdə bələdiyyələr üzrə işçi mərkəzi yaradılmış və onların fəaliyyətinə inzibati nəzarətin həyata keçirilməsi nazirlik tərəfindən öz üzərinə götürülmüşdür.

“Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarət haqqında” qanununa əsasən onların yoxlanılması və idarəsi üçün Bələdiyyələrlə İş Mərkəzi yaradılmışdır. Regional ədliyyə idarələri də yaradılmış, yerli səviyyədə onun effektivliyini artırmaq üçün inzibati nəzarətin tənzimlənməsinə dair təlimat təsdiq edilmişdir. İnzibati nəzarət üzrə illik hesabatlar hazırlanaraq Milli Məclisə təqdim olunur. “Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarət haqqında” qanuna dəyişikliklər və məhkəmə icraatına girişin tənzimlənməsi

si haqqında Fərmanın icrası bələdiyyələrin inzibati fəaliyyətinə nəzarət haqqında təlimatın qanunvericiliyin tələblərinə uyğunlaşdırılmasını tələb edir. [1, https://e-qanun.az/framework/23444#_edn16].

Konstitusiyaya Qanununda və “İcra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının hazırlanması və qəbulu Qaydası haqqında” Əsasnamədə nəzərdə tutulmuş hüquqi prosedurları rəhbər tutaraq Kollegiya aşağıdakı qərarlar qəbul edib: Birincisi, bələdiyyələrin fəaliyyəti haqqında yeni redaksiyada “İnzibati nəzarətin tənzimlənməsinə dair Təlimat” təsdiq edilsin. İkincisi, bu Təlimatın Azərbaycan Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməsi. Üçüncüsü, müvafiq ədliyyə işçilərinin bu sənəddə əksini tapmış yenilikləri hərtərəfli öyrəniş düzgün tətbiq etmələrini təmin etmək.

Bu qanunun məqsədlərindən biri, bələdiyyələrin fəaliyyətlərini şəffaflaşdırmaq və yerli hakimiyyətin daha effektiv idarə edilməsini təmin etməkdir. Bu, bələdiyyələrin idarəçilik strukturlarında şəffahlığın artırılması, qanuni əsasların gücləndirilməsi və idarəetmənin yerləşdirilməsi yolu ilə həyata keçirilir.

Əsas məqsəd, bələdiyyələrin idarəçilik strukturlarında şəffahlığın artırılması, qanuni əsasların gücləndirilməsi və idarəetmənin yerləşdirilməsidir. Bu, yerli hakimiyyət orqanlarının fəaliyyətinin daha şəffaf və hesabatlı olmasını, həmçinin vətəndaşların bələdiyyə işlərinə daha yaxından cəlb edilməsini təmin etməyə kömək edəcək [10, https://republic.preslib.az/az_a7-4.html].

Qanunun icrası, müxtəlif dövlət orqanları arasında əməkdaşlığı və koordinasiyanı tələb edir. Bu proses, həmçinin dövlətin hüquqi şəxsləri ilə müzakirə və razılaşdırma proseslərini də özündə birləşdirir.

Son nəticədə, bu qanun Azərbaycanın bələdiyyələrinin daha effektiv, şəffaf və hesabatlı idarə olunmasına yönəlmişdir, bu da ölkənin yerli idarəetmə sistemində mühüm bir irəliləyişdir. Bu irəliləyişlər, yerli hakimiyyət orqanlarının fəaliyyətlərinin şəffaflaşdırılması, idarəçilik Azərbaycan Respublikasında bələdiyyələrin fəaliyyətinə nəzarət qanunu, yerli idarəetmə orqanlarının işlərinə effektiv nəzarət və idarəetmənin təkmilləşdirilməsini hədəfləyən bir sıra

prinsiplər və prosedurlar əks etdirir. Bu qanun, özəlliklə yerli idarəetmənin məsuliyyətlərini və hüquqlarını təsbit edir, eyni zamanda dövlət orqanları ilə olan münasibətlərini qaydaya salır [8, https://www.azerbaijans.com/content_511_en.html].

Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarətin həyata keçirilməsi

Azərbaycan Respublikasının mövcud qanunvericilik bazasına uyğun olaraq, “Bələdiyyələrin statusu haqqında” və “Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarət haqqında” qanunlara və qüvvədə olan digər hüquqi-normativ aktlara uyğun olaraq həyata keçirilir. Bu qanunlar bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən səlahiyyətli orqanların, yəni regional ədliyyə idarələrinin və Qanunvericilik Baş İdarəsinin vəzifələrinin müəyyən edilməsi qaydalarını özündə əks etdirir. Bununla da bələdiyyələrin fəaliyyəti və fəaliyyəti qanunvericilik çərçivəsində tənzimlənir və onlara nəzarət edilir [7, “Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarət haqqında” Qanun].

Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan normativ-hüquqi aktlarına uyğun olaraq bələdiyyələrin statusu və onların fəaliyyətinə inzibati nəzarət haqqında müəyyən edilmiş qaydaları regional ədliyyə idarələri və Qanunvericilik Baş İdarəsi və bələdiyyələrin İş mərkəzi həyata keçirir. Bu qanunlar bələdiyyələrin səlahiyyətlərinə və fəaliyyətinə inzibati nəzarətlə bağlı prosesləri aydınlaşdırır və tənzimləyir [2,3 “Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarət haqqında” Qanun].

Administrasiya bələdiyyə normativ aktlarını Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş qaydada Dövlət Reyestrində qeydiyyatla almaqla inzibati nəzarəti həyata keçirir.

Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarətin həyata keçirilməsi zamanı Azərbaycan Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməyən “Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarət haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş normativ xarakterli aktların tətbiqi barədə İdarəyə məlumat verilir. Şöbə məlumat aldıqda, həmin aktların Azərbaycan Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməsi üçün təqdim edilməsi barədə bələdiyyələrlə iş mərkəzinə məlumat verməklə bələdiyyəyə müraciət edir. Sorğu on iş günü ərzində yerinə yetirilmədikdə, Azərbaycan Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilmədən tətbiq edilmiş hüquqi aktların etibarsız sayılması barədə məlumatı Dövlət Reyestrinin internet informasiya ehtiyatında dərc edilir

və bələdiyyənin qərarlarının etibarsız sayılması üçün məhkəməyə müraciət etmək barədə Bələdiyyələrlə İş Mərkəzi məlumatlandırılır [4,5 Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarətin təşkili haqqında Təlimatın təkmilləşdirilməsi Aktı].

Bələdiyyə qanunu Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına, qanunlara və ya Prezidentin fərmanlarına və ya Azərbaycan Respublikası Nazirlər Şurasının qərarlarına zidd olduqda, həmin qanuna dəyişiklik edilməsi barədə müvafiq bələdiyyəyə sorğu və ya ərizə verilir, hərəkəti ləğv edə bilər. Ərizədə uyğunsuzluğun nədən ibarət olduğu açıq şəkildə göstərməli, problemin həlli üçün təkliflər və bu təkliflərlə bağlı görülən tədbirlər barədə məlumat verilməlidir. Ərizəyə bələdiyyə qanunvericiliyinin surəti də əlavə edilməlidir. Bələdiyyə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş 15 iş günü müddətində müraciət şərtlərinin yerinə yetirilib-yetirilməməsinə nəzarət etməyə borcludur [6, “Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarət” haqqında Qanun].

Münaqişə həll edilmədikdə, Bələdiyyələrlə İş mərkəzi 15 iş günü müddətində iddia ərizəsi hazırlayıb müvafiq məhkəməyə göndərir. Dərhal müvafiq bələdiyyəyə məlumat verilir. İdarə məhkəməyə iddianın verilməsi və nəticəsi barədə Bələdiyyələrlə İş Mərkəzinə məlumat verməlidir.

Nəticə

Yerli özünüidarəetmə orqanlarının fəaliyyətində dövlət strukturlarının rolu inklüzivliyi və iştirakçılığı təşviq etməklə yerli icmanın ehtiyaclarını ödəməyə yönəlmişdir. Yerli səviyyədə qərarların qəbulu proseslərində ictimaiyyətin iştirakı və yerli icmanın təmsil olunması yerli hökumətlərin daha demokratik və effektiv olmasına şərait yaradır. Azərbaycanda yerli özünüidarəetmə fəaliyyətinin tənzimlənməsində dövlət strukturlarının rolu çox mühümdür. Bu rol hüquqi bazanın müəyyən edilməsindən tutmuş mərkəzi hökumətlə qarşılıqlı fəaliyyətə qədər geniş spektrdə təsirli ola bilər. Bununla belə, uğurlu yerli idarəetmə sistemi üçün dövlət strukturları yerli icmanın ehtiyaclarını anlamalı, iştirakını təşviq etməli və xidmətlərin göstərilməsini gücləndirməlidir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. https://e-qanun.az/framework/23444#_edn16
2. Law of the Republic of Azerbaijan "On Administrative Control of the Activities of Municipalities", Baku 2003.
3. Law No. 143-VIQD dated June 29, 2020 of the Republic of Azerbaijan "On Amendments to the Law

of the Republic of Azerbaijan "On Administrative Control of the Activities of Municipalities"

4. Act of the Republic of Azerbaijan on "Improvement of the Manual on the Organization of Administrative Control of Municipal Activities", Baku 2012.

5. Decree of the President of the Republic of Azerbaijan "On measures to strengthen administrative control over the activities of municipalities", Baku 2006.

6. Law of the Republic of Azerbaijan "On Administrative Control of the Activities of Municipalities", Baku 2003.

7. Law No. 143-VIQD dated June 29, 2020 of the Republic of Azerbaijan "On Amendments to the Law of the Republic of Azerbaijan "On Administrative Control of the Activities of Municipalities"

8. https://www.azerbajjans.com/content_511_en.html

9. <https://belediyye.gov.az/activity?id=2>

10. https://republic.preslib.az/az_a7-4.html

XÜLASƏ

Yerli özünüidarəetmə fəaliyyətində dövlət strukturlarının rolu yerli özünüidarəetmə orqanlarının qanunla müəyyən edilmiş səlahiyyət və vəzifələri çərçivəsində formalaşır. Dövlətin mərkəzi strukturları yerli idarəetmə vahidlərinə dəstək vermək, resursları bölüşdürmək və ümumi siyasətin müəyyənləşdirilməsinə rəhbərlik etmək kimi rolları yerinə yetirirlər. Bununla belə, yerli özünüidarəetmə orqanlarının qərarların qəbulu proseslərində iştirakını təşviq etmək və onlara yerli ehtiyacları bilavasitə müəyyən etməyə imkan yaratmaq da mühüm məqsəddir.

Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan normativ-hüquqi aktlarına uyğun olaraq bələdiyyələrin statusu və onların fəaliyyətinə inzibati nəzarət haqqında müəyyən edilmiş qaydaları regional ədliyyə idarələri və Qanunvericilik Baş İdarəsi və bələdiyyələrin İş mərkəzi həyata keçirir. Bu qanunlar bələdiyyələrin səlahiyyətlərinə və fəaliyyətinə inzibati nəzarətlə bağlı prosesləri aydınlaşdırır və tənzimləyir. Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarətin həyata keçirilməsi zamanı Azərbaycan Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməyən "Bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarət haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş normativ xarakterli aktların tətbiqi barədə İdarəyə məlumat verilir. Şöbə məlumat aldıqda, həmin aktların Azərbaycan Respublikasının Hüquqi Aktla-

rın Dövlət Reyestrinə daxil edilməsi üçün təqdim edilməsi barədə bələdiyyələrlə iş mərkəzinə məlumat verməklə bələdiyyəyə müraciət edir. Sorğu on iş günü ərzində yerinə yetirilmədikdə, Azərbaycan Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilmədən tətbiq edilmiş hüquqi aktların etibarsız sayılması barədə məlumatı Dövlət Reyestrinin internet informasiya ehtiyatında dərc edilir və bələdiyyənin qərarlarının etibarsız sayılması üçün məhkəməyə müraciət etmək barədə Bələdiyyələrlə İş Mərkəzi məlumatlandırılır.

Açar sözlər: *bələdiyyə, qanunvericilik, yerli, özünüidarəetmə, tənzimləmə, struktur, dövlət.*

ANALYSIS OF ADMINISTRATIVE CONTROL OF THE ACTIVITIES OF MUNICIPALITIES BY THE CORRESPONDING EXECUTIVE STRUCTURE OF THE MINISTRY OF JUSTICE OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

**Talibova Kamala Rafik , master student
Azerbaijan State Economic University**

SUMMARY

The role of state structures in local self-government activities is formed within the framework of powers and duties of local self-government bodies established by law. The central structures of the state fulfill the roles of supporting the local government units, allocating resources and guiding the determination of general policy. However, it is also an important goal to encourage the participation of local governments in decision-making processes and to enable them to directly identify local needs. In accordance with the legal regulatory acts of the Republic of Azerbaijan in force, the established rules on the status of municipalities and administrative control over their activities are implemented by the regional justice departments and the Legislative Head Office and the Work Center of the municipalities. These laws clarify and regulate the processes related to administrative control over the powers and activities of municipalities.

During the implementation of administrative control over the activities of municipalities, the Department is informed about the application of normative acts provided for in Article 1 of the Law of the Republic of Azerbaijan "On Administrative Control over the Activities of Municipalities", whi-

ch are not included in the State Register of Legal Acts of the Republic of Azerbaijan. When the department receives information, it applies to the municipality by informing the work center with municipalities about the submission of those acts for inclusion in the State Register of Legal Acts of the Republic of Azerbaijan. If the request is not fulfilled within ten working days, the information on the invalidation of the legal acts applied without being entered into the State Register of Legal Acts of the Republic of Azerbaijan is published in the Internet information resource of the State Register, and the Center for Working with Municipalities is informed about applying to the court to invalidate the decisions of the municipality.

Keywords: *municipal, legislative, local, self-government, regulation, structure, state, association, non-governmental, organization.*

АНАЛИЗ АДМИНИСТРАТИВНОГО КОНТРОЛЯ ЗА ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ МУНИЦИПАЛИТЕТОВ СООТВЕТСТВУЮЩЕЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНОЙ СТРУКТУРЫ МИНИСТЕРСТВА ЮСТИЦИИ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

**Талибова Камала Рафик, магистр
Азербайджанский Государственный
Экономический Университет**

РЕЗЮМЕ

Роль государственных структур в деятельности местного самоуправления формируется в рамках полномочий и обязанностей органов местного самоуправления, установленных законом. Центральные структуры государства выполняют функции поддержки местных органов власти, распределения ресурсов и руководства определением общей политики. Однако важной целью также является поощрение участия местных органов власти в процессах принятия решений и предоставление им возможности напрямую определять местные потребности. В соответствии с действующими нормативными правовыми актами Азербайджанской Республики установленные правила о статусе муниципалитетов и административном контроле за их деятельностью реализуются региональными управлениями юстиции, а также Законодатель-

ным управлением и рабочим центром муниципалитетов. Эти законы уточняют и регулируют процессы, связанные с административным контролем за полномочиями и деятельностью муниципалитетов.

При осуществлении административного контроля за деятельностью муниципалитетов Департамент информируется о применении нормативных актов, предусмотренных статьей 1 Закона Азербайджанской Республики «Об административном контроле за деятельностью муниципалитетов», которые не включены в Государственном реестре правовых актов Азербайджанской Республики. При получении информации отдел обращается в муниципалитет, информируя центр по работе с муниципалитетами о представлении этих актов для включения в Государственный реестр правовых актов Азербайджанской Республики. В случае невыполнения запроса в течение десяти рабочих дней информация о признании недействительными правовых актов, примененных без внесения в Государственный реестр правовых актов Азербайджанской Республики, публикуется на информационном интернет-ресурсе Государственного реестра, а Центру по работе с муниципалитетами сообщили об обращении в суд о признании недействительными решений муниципалитета.

Ключевые слова: *муниципальное, законодательное, местное, самоуправление, регулирование, структура, государство, объединение, неправительственная, организация.*